

Ajaloo valikkursus „Üldajalugu – Euroopa maade ja Ameerika Ühendriikide ajalugu“

Kursuse lühikirjeldus

Valikkursus koosneb kuuest teemast. Kursust võib õpetada ülevaatenähtena kõigist teemadest või käsitleda valikuliselt vähemalt nelja teemat sügavamalt. Valikkursuse õppe- ja kasvatuseesmärgid, õpe, hindamine ning füüsiline õpikeskkond lähtuvad ajaloo ainekava põhimõtetest.

Gümnaasiumi õppe- ja kasvatuseesmärgid

Gümnaasiumi lõpetaja:

- 1) eristab Euroopa kultuuriareaale, selgitab nende eripära kujunemise põhjusi ja ajaloolisi tagamaid ning tähtsust Euroopa ajaloo kujunemisel ja seoseid tänapäevaga;
- 2) analüüsib Euroopa riikide ühiskonda, kultuuri ning vaimulaadi, arengu sarnasusi ja erinevusi, vastastikuseid seoseid ning ajaloolise arengu järjepidevust;
- 3) tunneb Ameerika Ühendriikide ajaloo põhijooni ning selle seost Euroopa ajalooga;
- 4) analüüsib Euroopa ajaloo mõju Eestile ning seostab Eesti ajalugu Euroopa ajaloo üldiste protsessidega poliitikas, majanduses ja kultuuris;
- 5) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning teadvustab oma rolli kultuurikandjana ja kultuuripärandi säilitajana;
- 6) analüüsib ideoloogiliste ning tehnoloogiliste muutuste mõju inimeste eluviisile ja väärtushinnangutele; analüüsib riikidevahelist koostööd ning konfliktide lahendamise viise;
- 7) kasutab erinevaid teabeallikaid, sh ajalookaarte ja põhjendatud seisukohti, mõistab ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi ning hindab allika või käsitluse usaldusväärsust;
- 8) rekonstrueerib minevikus elanud inimeste elu, vaadeldes maailma nende pilgu läbi ning võttes arvesse ajastu eripära.

Valikkursuse õpitulemused ja õppesisu

Prantsusmaa Õpitulemused Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab Frangi riiki Prantsusmaa eelkäijana, tunneb Prantsuse riigi kujunemise olulisemaid etappe;
- 2) teab reformatsiooni ajal katoliku usu püsijäämise põhjusi;
- 3) teab valgustusliikumise, Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähendust Euroopa ajaloo taustal;
- 4) mõistab Prantsusmaa ajaloo seoseid Euroopa ajaloo protsessidega;
- 5) väärtustab Prantsusmaa kultuuripärandit, teab tähtsamaid kultuuri- ja ajaloo-objekte ning leiab nende kohta infot
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *generaalstaadid*, *pärtliöö*, *žirondiinid*, *jakobiinid*;
- 7) teab, kes olid Henri IV, kardinal Richelieu, Louis XIV, Napoleon Bonaparte, Robespierre, Clodovech, Karl Suur ja Napoleon III, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Frangi riik. Keskaegne Prantsusmaa. Saja-aastane sõda. Reformatsioon Prantsusmaal. Hugenottide sõjad. Absolutismi kujunemine Prantsusmaal. Louis XIV. Barokk-kultuuri õitseng. Prantsusmaa revolutsiooni eelõhtul. Revolutsiooni põhietapid ja tagajärjed. Revolutsioonisõjad. Napoleoni sõjad ja ümberkorraldused Euroopas. Bourbonide

restauratsioon. Juulimonarhia. Teine keisririik. Pariisi Kommuun. Kolmas vabariik. Koloniaalpoliitika.

Suurbritannia

Õpitulemused

Kursuse lõpus

õpilane:

- 1) teab normannide tähendust Inglismaa kujunemisel;
- 2) teab Inglismaa reformatsiooni eripära;
- 3) seletab parlamentarismi ning modernse demokraatia kujunemist;
- 4) selgitab Suurbritannia tõusu juhtivaks koloniaalvõimuks;
- 5) analüüsib Suurbritannia ajaloo seoseid Euroopa ajalooga;
- 6) väärtustab Suurbritannia kultuuripärandit, teab tähtsamaid kultuuri- ja ajalooobjekte ning leiab nende kohta infot;
- 7) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *Magna Charta*, *puritaanid*, *õiguste bill*, *toorid ja viigid*, *tööstusrevolutsioon*;
- 8) teab, kes olid püha Patrick, William Vallutaja, Henry VIII, Elizabeth I, Cromwell, Victoria ja Richard I Lõvisüda, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Inglismaa enne normannide vallutusi. Keskaegne Inglismaa. Rooside sõda. Reformatsioon Inglismaal. Elizabeth I. Kuninga ja parlamendi vastasseis Charles I ajal. Kodusõja puhkemine, selle konfessionaalsed jooned. Cromwelli diktatuur. Restauratsioon. Isikuvabaduse ja parlamentarismi kindlustumine 17. sajandi lõpul ja 18. sajandil. Inglismaa tõus juhtivaks koloniaalvõimuks. Kuninganna Victoria ajastu. Parlamendireform. Iiri küsimus. Hiilgav isolatsioon välispoliitikas. Briti koloniaalimpeerium.

Saksamaa

Õpitulemused

Kursuse lõpus

õpilane:

- 1) teab Karl Suure keisririiki;
- 2) teab Saksamaa partikularismi põhjusi ja reformatsiooni osa selles;
- 3) kirjeldab Preisimaa põhijooni, sh valgustusreforme;
- 4) iseloomustab Saksamaa ühinemist ja Saksa keisririigi arengut enne Esimest maailmasõda;
- 5) väärtustab Saksamaa kultuuripärandit, teab tähtsamaid kultuuri- ja ajalooobjekte ning leiab nende kohta infot;
- 6) teab, kes olid Karl Suur, Karl V, Friedrich II, Otto von Bismarck, Otto Suur, Martin Luther ja Wilhelm II, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Karl Suure keisririik. Saksa Rahva Püha Rooma riik. Saksamaa partikularism. Kuurvürstid. Habsburgide valduste kasv Karl V ajal. Reformatsiooni mõju Saksamaa arengule. Kolmekümneaastane sõda. Brandenburg-Preisimaa tõus. Friedrich II valgustatud absolutism. Preisimaa häving ja uuenemine. Rahvusluse tõus Saksamaal. 1848.–1849. aasta revolutsioon. Saksamaa ühendamine. Saksa keisririik enne Esimest maailmasõda.

Skandinaavia

Õpitulemused

Kursuse lõpus

õpilane:

- 1) iseloomustab Skandinaavia ajaloolise arengu sarnasust ja eripära võrreldes muu Euroopaga;
- 2) teab tähtsamaid poliitilisi arengusuundi Läänemere regioonis tervikuna, poliitiliste jõudude vahekorda ning selle muutumist;
- 3) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *viikingid, normannid, varjaagid, ruunikiri, saaga, Valhalla*;
- 4) väärtustab Skandinaavia maade kultuuripärandit, teab tähtsamaid kultuuri- ja ajaloo-objekte ning leiab nende kohta infot;
- 5) teab, kes olid Leif Eriksson, Knut Suur, Gustav I Vasa, Gustav II Adolf, Karl XI ja Karl XII, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Skandinaavia ühiskond varakeskajal. Viikingid. Ristiusustamine ja riikide teke. Skandinaavlaste muistne maailmapilt. Kalmari unioon. Luteri usu kindlustumine Skandinaavia maades. Rootsi suurvõimu ajastu Läänemere ruumis. Skandinaavia maade arengu põhijooni pärast Põhjasõda.

Bütsants ja Venemaa Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab õigeusu kiriku kujunemist Bütsantsis ning Bütsantsi riigi ja ühiskonna põhijooni;
- 2) iseloomustab Venemaa ühiskonna arengu ja valitsemise eripära, püüdu euroopastumisele ning vastandumist Euroopale;
- 3) iseloomustab õigeusu mõju Venemaa arengule ja kultuurile ning seletab Moskva kui nn kolmanda Rooma kontseptsiooni;
- 4) kirjeldab Vene ekspansionismi põhisuundi ja tulemusi;
- 5) väärtustab Bütsantsi ja Venemaa kultuuripärandit, teab tähtsamaid kultuuri- ja ajaloo-objekte ning leiab nende kohta infot;
- 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *patriarh, metropoliit, ikoon, kirillitsa, veetše, družiina, opritšnina, vanausulised, dekabristid, slavofiilid, narodnikud*;
- 7) teab, kes olid Justinianus, Rjurik, Vladimir Püha, Jaroslav Tark, Ivan III Suur, Ivan IV Julm, Peeter I, Katariina II, Aleksander I, Aleksander II, Aleksander III ja Nikolai II, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Bütsantsi riik ja ühiskond pärast Lääne-Rooma langemist. Kreekakatoliku kiriku kujunemine. Bütsants ristsõdade ajastul. Türgi ekspansiooni algus. Konstantinoopoli langemine.

Slaavlased ja Kiievi riik. Keskaegne Novgorod. Venemaa Kuldhordi ülemvõimu all. Moskva kui nn kolmas Rooma. Ivan Julm ja opritšnina. Vene ekspansionism 16.–19. sajandil ning selle tulemused. Segaduste aeg ja Romanovite dünastia võimuletulek. Õigeusu kirik vaimuelu kujundajana. Kirikulõhe.

Peeter I Venemaa euroopastajana. Katariina II valgustatud absolutism. Aleksander I reformid. 1812.

aasta Vene-Prantsuse sõda. Detsembrimäss. Läänlased ja slavofiilid. Aleksander II ja pärisorjuse kaotamine. Terrorism. Narodniklus. Moderniseerimine, rahvuslus ja venestamine.

Ameerika Ühendriigid

Õpitulemused

Kursuse lõpus õpilane:

- 1) teab Põhja-Ameerika inimasustuse kujunemist enne koloniseerimist;
- 2) teab ja seletab Ameerika Ühendriikide tekkimist ning valitsemise ajaloolisi juuri, eriti iseseisvussõja ja kodusõja tähendust ühiskonna arengule;
- 3) tunneb põhja, lõuna ja lääne eripära Ameerika ühiskonna arengus;
- 4) väärtustab Ameerika Ühendriikide kultuuripärandit, teab tähtsamaid kultuuri- ja ajaloo-objektene ning leiab nende kohta infot;
- 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid *iseseisvusdeklaratsioon*, *farmerlus*, *abolitsionism*;
- 6) teab, kes olid George Washington, Thomas Jefferson ja Abraham Lincoln, ning iseloomustab nende tegevust.

Õppesisu

Põhja-Ameerika koloniseerimine. Inglismaa ja Prantsusmaa rivaliteet Põhja-Ameerikas. Inglise kolooniate lahkulöömine ning Ameerika Ühendriikide iseseisvussõda. Poliitiline süsteem. Uute territooriumide hõlvamine läänes. Orjanduse küsimus. Lõuna ja põhja eripära. Kodusõda ja selle tagajärjed. Lõuna rekonstruktsioon. Tööstuslik tõus. Reformid majandusvabaduse tagamiseks ja sotsiaalsete olude parandamiseks.